

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Ольга Максимчук, студентка ступеня вищої освіти магістра

Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

DEVELOPMENT OF INTELLECTUAL ABILITIES IN YOUNGER PUPILS AT LITERATURE READING

Olga Maksymchuk, a master student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті автор доводить, що формуванню інтелектуальних здібностей молодших школярів на уроках літературного читання сприяє активізація їхньої пізнавальної діяльності під час опрацювання текстів та виконання різних видів репродуктивно-творчих завдань, складених з урахуванням вікових особливостей учнів.

Ключові слова: початкова школа, інтелектуальні здібності, урок літературного читання.

Abstract. In the article the author argues that the formation of intellectual abilities of younger students in literary reading is facilitated by the intensification of their cognitive activity in the processing of texts and the implementation of various types of reproductive and creative tasks, made taking into account the age characteristics of students.

Key words: elementary school, intellectual abilities, literary reading lesson.

У сучасних умовах державного розвитку особливо гостро постає проблема реалізації інтелектуального потенціалу української нації. Школа – одна з найважливіших ланок, здатних позитивно її розв'язати. Тому необхідно вдосконалювати всю систему освіти, зокрема початкову, привести зміст і методи навчання у відповідність до принципів гуманізації та демократизації, спираючись на новітні досягнення психолого-педагогічної науки.

Молодший шкільний вік характеризується входженням дитини в навчальну діяльність, що веде за собою розвиток в учнів усіх психічних процесів. Саме в цей період формуються пізнавальні інтереси й пізнавальна активність школярів.

Основою формування інтелекту виступає навчання – забезпечення засвоєння учнями основ наук, розвиток їх пізнавальних здібностей і формування на цій основі наукового світогляду, мислення й мовлення. Освічена людина повинна володіти основами наук, техніки, мистецтва і культури. Ці знання мають бути систематизовані, постійно поповнюватися.

Важливим складником всебічного розвитку особистості є розумове виховання – цілеспрямована діяльність щодо формування розумових сил і мислення учнів, прищеплення їм культури розумової праці, розвиток креативності.

У психолого-педагогічній літературі вживають також термін «розумовий розвиток», під яким розуміють удосконалення інтелектуальної сфери і здібностей людини.

Аналіз психологічної літератури свідчить, що значна увага приділяється вивченню процесу мислення (Б. Ананьєв, Л. Виготський, Г. Костюк, Н. Лейтес, С. Максименко, В. Моляко, С. Рубінштейн та ін.), аналізуються його операціональні структури (Д. Богоявленський, П. Гальперін, Н. Мельчинська, І. Пасічник та ін.). Досліджується проблема взаємозв'язку емоційної сфери та результатів діяльності людини (Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Запорожець, Н. Мельничинська та ін.)

Інтелектуальні здібності вчені розглядають як індивідуально-психологічні особливості людини та відносять до них такі компоненти, як мислення, мовлення, увагу, пам'ять, уяву,

передбачення тощо. Від їх сформованості залежить успішність у професійній діяльності та адаптація до вимог суспільства.

Процес навчання є не тільки формою пізнання об'єктивної дійсності, а й специфічною формою індивідуальної активності особистості, що дозволяє формувати інтелект та розвивати здібності людини. Важливо з перших днів навчання в школі забезпечити розвивальний вплив навчальної діяльності на дитину.

Пізнавальну діяльність молодших школярів важливо організувати так, щоб формувати в них позитивне емоційне ставлення до навчання, підтримувати увагу й інтерес, активізувати мислення й пам'ять, розвивати уміння вчитись, стимулювати творчу активність. Для реалізації цієї мети навчальний процес необхідно будувати так, щоб він був орієнтований на «зону найблищого розвитку» дитини (Л. Виготський).

Дослідження взаємозв'язку між навчальною діяльністю й розвитком учнів (В. Давидов, Г. Костюк, В. Крутецький, І. Лернер, О. Савченко та ін.) свідчать про значні потенційні можливості розумового розвитку молодших школярів. Наявність невикористаних резервів щодо інтелектуальних здібностей дітей підтверджують праці відомих педагогів-практиків Ш. Аммонашвілі, Л. Занкова, В. Сухомлинського та ін.

Читання – одна із найважливіших форм опанування знань, виховання й розвитку учнів. Отже, уроки літературного читання містять значний потенціал щодо формування інтелектуальних здібностей молодших школярів, їх всебічного розвитку. Основними завданнями початкового курсу літератури, які реалізуються на уроці літературного читання, є не лише виховання потреби в читанні, розвиток читацької культури, а й формування особистості дитини засобами художнього слова. У процесі вивчення предмету «Літературного читання» здійснюється інтелектуальний, мовленнєвий, морально-естетичний розвиток молодших школярів [9].

Традиційно робота на уроках літературного читання ведеться на трьох основних рівнях: формування навички читання, сприймання художнього тексту, розвиток читацької самостійності. До цих напрямків роботи в останні роки додалося практичне ознайомлення з літературознавчими поняттями (на рівні уявлень) – літературознавча пропедевтика. Вказані тенденції спостерігаються в діючих програмах і підручниках з літературного читання.

Аналіз наукових досліджень (Джежелей, О. Іванова Л., Науменко В., Руденко Л. та ін.) і позитивного педагогічного досвіду дозволяють виділити 4 взаємопов'язаних між собою складових літературного розвитку молодших школярів: інформаційна (знання) складова; практична (аналіз); емоційно-оцінна; творча. Комплексна робота з урахуванням вказаних складових сприяє розвитку інтелектуальних здібностей молодших школярів. Сприймання й розуміння художнього твору учнями є результатом багатопланового процесу, в якому по-особливому проявляється співвідношення знань і розвитку.

Важливо забезпечити на уроках літературного читання формування творчих здібностей молодших школярів, що складає важливий компонент розвитку інтелекту.

Таким чином, в молодших школярів за умови спеціально організованого навчання можна розвивати інтелектуальні здібності, які задовольняють потреби дитини в пізнанні, спілкуванні, самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Колеснік К.А. Модель організації групової діяльності учнів при вивченні художнього твору / К.А. Колеснік // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2017. – Вип. 6. – С. 69-73.
2. Комарівська Н. Комплексне використання мистецтв як умова естетичного розвитку молодших школярів на уроках літературного читання / Н. Комарівська // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : Збірник матеріалів науково-практичної конференції. – Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – Вип. 4. – С. 274-277.
3. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів прикметниками / Наталія Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 1. – С. 14-17.

4. Лазаренко Н. Культура мовлення як невід'ємна складова ключових компетентностей сучасного педагога / Н. І. Лазаренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : Збірник наукових праць / [гол.ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2016. – Вип.23. – С.36-42.
5. Лазаренко Н. І. Розвиток пізнавальної активності першокласників у період навчання грамоти / Н.І.Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 5. – С.13-16.
6. Лазаренко Н. І. Формування у молодших школярів поняття про слово у взаємозв'язку його лексичних та граматичних значень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика викладання (української мови)» / Н. І. Лазаренко. – К., 1993. – 24 с.
7. Лазаренко Н. І., Коломієць А. М., Клименко А. О. Симбіоз методологічних підходів до розвитку освіти в умовах інформаційного суспільства. Наука і освіта, №4, с. 107-112, 2017. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-4-18>.
8. Лапшина І.М. Дослідження аспектів підготовки майбутніх учителів початкових класів до проведення інтегрованих занять з молодшими школярами / І.М.Лапшина // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв / за ред. О.А.Голюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2017. – С.25-29.
9. Науменко В. Навчання вдумливого читання і розуміння твору / Науменко // Початкова школа. – 2008. – № 3. – С.50-51.
10. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.
11. Слободянюк Н.Ю. Український національно-культурний компонент у мові художньої історичної прози Пантелеймона Куліша: Автореф. дис. ... канд. філол. наук / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2001.
12. Технології творчого розвитку молодших школярів на уроках галузі «Мови та літератури» : Інформаційне видання для здобувачів ступеня вищої освіти магістра / Укл. І.М.Лапшина, Н.Ю.Родюк. – Вінниця : ВДПУ, 2018. – 60 с.

ВИКОРИСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯПОНІЇ

Тетяна Махлай, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: О.В. Шикиринська, кандидат педагогічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

USE OF NATIONAL TRADITIONS IN THE PRIMARY SCHOOL OF JAPAN

Tatiana Makhlai, Bachelor of Higher Education

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті досліджуються особливості використання національних традицій у початковій школі Японії, становлення молодших школярів японської системи освіти у порівнянні з українською освітою, а також вплив національних традицій на становлення особистості.

Ключові слова: національні традиції, японська система освіти, українська система освіти, групова поведінка, міжособистісне спілкування.

Abstract. The article examines the peculiarities of the formation of younger students of the Japanese education system in comparison with Ukrainian education, as well as the influence of national traditions on the formation of personality.

Key words: national traditions, Japanese education system, Ukrainian education system, group behavior, interpersonal communication.

В умовах оновлення національної школи, визначення шляхів реформування вітчизняної освіти та входження нашої держави у світову освітню спільноту особливого значення набуває аналіз та раціональне використання зарубіжного педагогічного досвіду, оскільки в Україні відбувається реформування системи освіти, а також у зв'язку із запровадженням концепції нової української школи [2, с.117]. Частково питання, що стосуються особливостей системи навчання та виховання в Японії розглядалися такими